

Whitepaper: Datagestuurde beleidsadviesing

Je kunt er niet omheen. Big data, datagedreven werken of datamining. Tot enkele jaren geleden vooral voorbehouden aan (grote) bedrijven als Google en Facebook, maar tegenwoordig zien ook (semi)overheden de mogelijkheden van het werken met data. Of het nu gaat om de ontwikkeling van mobiliteit, de betaalbaarheid van het sociaal domein of het analyseren van de prestaties binnen het onderwijs of de zorg.

Voor het vinden van oplossingen voor de genoemde maatschappelijke vraagstukken speelt het gebruik van data in toenemende mate een belangrijke rol. Er wordt een steeds groter beroep gedaan op data wat betreft de aard daarvan, de intensiteit van het gebruik en de complexiteit van de analyses. Maar met alle beschikbare data en ongekende mogelijkheden; hoe behoud je het overzicht en waar begin je?

Kansrijke arrangementen voor gemeenten

De grondgedachte van het organiseren van datagestuurde beleidsadviesing is om gemeenten te helpen inzichten te krijgen in een bepaald thema en handelingsperspectief aan te reiken voor beleid. Daarbij komt de kracht van het CBS (inzicht op basis van cijfers) en die van een partij als BMC (domeinexpertise en het vertalen van beleidsdoelen naar informatiebehoefte) samen.

Voorbeeld: gemeentelijke woonvisie:

De totstandkoming van de gemeentelijke woonvisie is op zich al complex, maar heeft bovendien vele verbanden met andere beleidsvelden, zoals bijvoorbeeld energietransitie, veiligheid, integratie, armoedebestrijding en zorg. Er zijn vele partijen actief in dit beleidsveld, zoals woningcorporaties, bewonersgroepen, particulier verhuurders, beleggers, waarvan de activiteiten in meer of mindere mate door de gemeente moeten worden gecoördineerd,. Het gemeentelijk grondbeleid kent ook nog eens grote financiële belangen. Het opstellen van een woonvisie is dan ook geen sinecure en een proces waarvoor vele gemeenten een beroep doen op externe partijen voor advies en procesbegeleiding. Eén van die partijen is BMC.

Al ruim 15 jaar is BMC actief op het gebied van volkshuisvesting. BMC adviseert en ondersteunt zowel provincies als gemeenten als woningcorporaties bij het ontwikkelen, transformeren, verduurzamen en beheren van de woningvoorraad. Daarbij levert BMC onder andere inhoudelijk advies en proces begeleiding voor het opstellen van een woonvisie. Denk daarnaast ook aan:

- Begeleiden prestatieafspraken
- Advies en projectmanagement voor transformatieopgaven en duurzaamheid
- Verhuurbeleid en implementatie Woningwet
- Strategisch Verkoopbeleid/Wensportefeuille/Assetmanagement
- Begeleiding bij herhuisvestingstrajecten/Doorstroming senioren

Bij het opstellen van een woonvisie is veel informatie nodig. Niet alleen over de huidige stand van de woningmarkt, maar ook over verwachte ontwikkelingen en verklaringen van bewegingen op de woningmarkt. Het CBS kan veel van deze informatie leveren. Denk daarbij aan:

- De huidige woningvoorraad, onderverdeeld naar koop/huur, woningwaarde
- Statistieken over verkoop van woningen, zowel nieuwbouw als bestaande bouw
- Verhuisbewegingen van en naar de gemeente



- Verhuisbewegingen tussen wijken
- Achterliggende redenen voor verhuizingen ('live events' als samenwonen, scheiden, kinderen krijgen of kinderen die het huis uit gaan, veranderingen in inkomenssituatie als een andere baan op een andere locatie, etcetera).
- Verhuiskansen (de kans dat een huishouden binnen 2 jaar zal gaan verhuizen)
- Scheefwonen
- Leegstand
- Sociaaleconomische kenmerken van bewoners en kopers van woningen, inclusief migratieachtergrond
- Verkoopbaarheidsindicatoren voor woningen

De dienstverlening

Een gemeente die begeleiding inhuurt voor het opstellen van een woonvisie schakelt hiervoor BMC in. De startfase bij het opstellen van een woonvisie is in het algemeen een analysefase waarin data en informatie wordt verzameld uit tal van bronnen. De resultaten hiervan komen terug in het analysehoofdstuk van de woonvisie. Denk daarbij aan de volgende onderwerpen en thema's (niet uitputtend):

Demografie	Bevolkingsprognose
	Huishoudensprognose
	Vergrijzing en ontgroening
	Verhuisstromen
	Overige historische gegevens (zoals ontwikkeling inkomens en WOZ-waarden)
Woningbehoefte	Huidige woningvoorraad (aantallen en segmenten)
	Woningtekort
Duurzaamheid	Energietransitie
	Klimaatadaptatie
	Circulariteit
Wonen en Zorg	Behoefte aan betaalbare huurwoningen
	Behoefte aan extramurale en intramurale capaciteit
Leefbaarheid	Kwetsbare wijken
	Kwaliteit openbare ruimte

Het analysehoofdstuk is in vele opzichten de basis voor het vast te stellen beleid.

In samenwerking met BMC zal het CBS een informatieaanbod samenstellen dat op zo groot mogelijk detailniveau het overgrote deel van deze informatiebehoefte dekt. Daarmee is de benodigde data voor het analyse hoofdstuk in één opdracht van de gemeente aan het CBS af te dekken. Uiteraard levert het CBS deze informatie in een vorm die direct bruikbaar is in de woonvisie. Het streven is daarbij dat er een dienst kan worden ontwikkeld die zodanig gestandaardiseerd is dat zowel resultaat als doorlooptijd en kosten vooraf goed in te schatten zijn. Daarnaast begeleidt BMC bij het formuleren van bij de context passende indicatoren waar vervolgens de lokale data bij wordt gezocht. Bij voorkeur vindt het formuleren van deze indicatoren plaats in ontwerpteams waarin diverse (keten)partijen en expertises zijn vertegenwoordigd. Op deze manier wordt aangesloten op lokale of regionale aspecten van de woonvisie en wordt de daarbij behorende data samengebracht.

Het inschakelen van het CBS is voor de gemeente een losstaand traject van de opdrachtverlening aan BMC. Met andere woorden: de gemeente schakelt het CBS in, niet BMC. De verdere begeleiding van het

opstellen van de woonvisie blijft geheel in handen van BMC. Dit geldt ook voor het begeleiden van de ontwerpteam, het formuleren van de indicatoren en het verzamelen van data buiten het CBS-aanbod.

Het CBS ontwikkelt dit arrangement in samenwerking met BMC. De rol en positie van het CBS maakt het onmogelijk om een dergelijke arrangement exclusief in samenwerking met BMC aan te bieden.

Desgevraagd zal het CBS, op het gebied van bouwen en wonen maar ook op andere kansrijke onderwerpen, met andere partijen vergelijkbare arrangementen ontwikkelen. Het ontwikkelen daarvan zal tijd en investering vergen van beide partijen. Het CBS zal moeten investeren in het ontwikkelen van de dienstverlening, de betreffende marktpartij zal moeten investeren in het kennen van het aanbod en de mogelijkheden.

Wat levert dit een gemeente op?

Een sneller proces en beter beleid als gevolg van :

- Advisering op basis van kennis en geobjectiveerd met beschikbare data van CBS, eigen organisatie en ketenpartners
- Eenvoudige en laagdrempelige inschakeling van het CBS
- Inzicht in het betreffende thema op basis van bredere informatie en data dan de gemeente zelf ter beschikking heeft
- Mogelijkheden om de problematiek van het thema vergelijkbaar en communicabel te maken met behulp van uniforme clusterindeling
- Mogelijkheden thema's en beleidsvelden onderling te verbinden via de clusterindeling

Kansrijke onderwerpen

Mogelijke andere laagdrempelig kansrijke beleidsthema's waarbij een dergelijk gecombineerd arrangement mogelijk is, zijn onder andere:

- Sociaal Domein (Maatschappelijke ondersteuning, arbeidsparticipatie Jeugdzorg)
- Armoedebestrijding.
- Energietransitie (woningvoorraad, financiële ruimte, koppeling van energie transitie aan andere beleidsvelden, woningen versus industrie, etcetera)
- Arbeidsmarkt (lokale en regionale economie, werkloosheid, lonen en banen, etcetera).
- Leefbaarheid (gevoel van veiligheid, kans op eenzaamheid, kwaliteit woonomgeving, aanwezigheid en bereikbaarheid van voorzieningen, etcetera).

De arrangementen zijn onderling te verbinden door gebruik te maken van een clusterindeling zoals de gemeente Eindhoven die kent. De inwoners van Eindhoven, zijn op basis van 25 demografische en sociaaleconomische kenmerken ingedeeld in negen clusters, die samen een gedetailleerd beeld geven van de verscheidenheid aan Eindhovenaren. Door de kenmerken en clusters zó te kiezen dat ze voor meerdere beleidsterreinen interessant zijn is een koppeling van beleidsterreinen mogelijk.

Een clusterindeling is sterk afhankelijk van de gemeente zelf. Denk aan vergrijzing, aanwezigheid van hogere opleiding, krimp of groei van bevolking, aanwezigheid van een AZC, grensgemeente, etcetera). Een grove clusterindeling is de basis voor elk van deze arrangementen (op basis van vooronderstellingen). Een verfijnde clusterindeling is een resultaat daarvan (op basis van feiten). Een eenduidige clusterindeling kan bovendien de beleidsvelden onderling met elkaar communicabel maken.

